

Dôvodová správa k návrhu revízie usmernení o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020¹

Komisia uverejňuje na účely konzultácie návrh revízie usmernení o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (ďalej len „EEAG“). Občania a zainteresované strany sa vyzývajú na poskytnutie názorov na tento návrh a na to, ako sa revidovanými usmerneniami nákladovo efektívne prispeje k plneniu cieľov Európskej zelenej dohody v oblasti uhlíkovej neutrality, energetickej efektívnosti, efektívnosti využívania zdrojov a obehovosti, k zníženiu znečistenia a biodiverzity, a to pri súčasnom obmedzení možných narušení hospodárskej súťaže. Táto verejná konzultácia bude trvať osem týždňov. Okrem toho, ako už bolo oznámené v úvodnom posúdení vplyvu, uskutoční sa rokovanie s členskými štátmi s cieľom získať spätnú väzbu k návrhu usmernení predloženému na konzultáciu. Informácie získané prostredníctvom tejto verejnej konzultácie budú podkladom pre posúdenie vplyvu, na ktorom bude revízia založená.

V novembri 2020 Komisia uverejnila úvodné posúdenie vplyvu s cieľom informovať občanov a zainteresované strany o iniciatíve na revíziu usmernení EEAG a začala otvorenú verejnú konzultáciu, v rámci ktorej na základe dotazníkov získala spätnú väzbu od zainteresovaných strán, ktorá sa využila pri revízii. GR pre hospodársku súťaž zároveň spustilo celoeurópsku výzvu na predkladanie príspevkov do diskusie o tom, ako môže politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže najlepšie podporiť zelenú dohodu. Následne sa 4. februára 2021 uskutočnila konferencia, ktorú usporiadala výkonná podpredsedníčka Margrethe Vestager. Diskutovalo sa na nej o rôznych prístupoch k tejto dôležitej téme, na ktoré sa pri tejto revízii takisto prihliadlo.

Cieľom tejto správy je objasniť cieľ a rozsah pôsobnosti návrhu tejto revízie. Táto správa je sprievodným dokumentom k verejnej konzultácii o navrhovaných usmerneniach o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky na rok 2022 (ďalej len „CEEAG“).

1. Súvislosti

Komisia určila Európsku zelenú dohodu za najvyššiu prioritu s cieľom pretransformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným a konkurencieschopným hospodárstvom, ktoré efektívne využíva zdroje. Ambície Komisie v oblasti klímy boli v roku 2019 posilnené oznámením o Európskej zelenej dohode², v ktorom sa stanovuje cieľ nulovej bilancie emisií skleníkových plynov v roku 2050. S cieľom nasmerovať EÚ na zodpovednú cestu klimatickej neutrality do roku 2050 Komisia navrhla aj zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 %³. Tieto ambiciózne ciele boli zakotvené do navrhovaného znenia právneho predpisu v oblasti klímy.

Plnenie cieľov v oblasti uhlíkovej neutrality, energetickej efektívnosti, efektívnosti využívania zdrojov a obehovosti, zníženia znečistenia a biodiverzity, ako aj zelená transformácia v súlade s týmito cieľmi, si budú vyžadovať úsilie a cielenú podporu. Na dosiahnutie ambície stanovenej v Európskej zelenej dohode budú potrebné významné investície vrátane ďalších investícií do energie z obnoviteľných zdrojov. Komisia odhaduje, že splnenie nových zvýšených cieľov v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 si vyžiada dodatočné ročné investície vo výške 350 miliárd EUR. Výška

¹ Ú. v. EÚ C 200, 28.6.2014, s. 1 – 55.

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Európsky ekologický dohovor, 11. decembra 2019 [COM(2019) 640 final].

³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030 – Investícia do klimaticky neutrálnej budúcnosti v prospech našich občanov, 17. septembra 2020 [COM(2020) 562 final].

tejto investičnej výzvy si vyžaduje nákladovo efektívne mobilizovanie súkromného sektora aj verejných finančných prostriedkov. Bude to mať vplyv na všetky odvetvia, čiže na celé hospodárstvo.

Pri umožňovaní plnenia cieľov Európskej zelenej dohody a Mechanizmu spravodlivej transformácie budú zohrávať dôležitú úlohu pravidlá štátnej pomoci. V oznámení o Európskej zelenej dohode sa konkrétne stanovuje, že pravidlá štátnej pomoci by sa mali revidovať tak, aby sa v nich prihliadalo na tieto ciele politiky, podporoval nákladovo efektívny prechod na klimatickú neutralitu a umožňovalo postupné rušenie dotácií na fosílna palivá, a to najmä na tie, ktoré sú najviac znečisťujúce, a zároveň zabezpečovali rovnaké podmienky na vnútornom trhu.

Platnosť súčasných usmernení EEAG z roku 2014 uplynie 31. decembra 2021. Nové usmernenia by preto mali nadobudnúť účinnosť začiatkom roka 2022.

V roku 2019 Komisia vykonala kontrolu vhodnosti balíka modernizácie štátnej pomoci, ktorá bola uverejnená 30. októbra 2020⁴.

Z výsledkov vyplynulo, že usmernenia EEAG a predpisy všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách (ďalej len „GBER“) týkajúce sa ochrany životného prostredia a energetiky vo všeobecnosti podporujú ciele v oblasti klímy, ale niektoré aspekty by sa mali zjednodušiť a modernizovať tak, aby sa minimalizovali narušenia obchodu a hospodárskej súťaže. Okrem toho sa v Európskej zelenej dohode vyžaduje všeobecnejšie a podrobnejšie preskúmanie usmernení EEAG tak, aby plne vyhovovali výzve, ktorú zelená dohoda predstavuje.

Pri revízii usmernení sa vychádza z hodnotenia a z rôznych zdrojov dôkazov a údajov vrátane prípadovej praxe, externej štúdie a informácií od zainteresovaných strán. Komisia získala názory prostredníctvom otvorenej verejnej konzultácie, ktorá sa uskutočnila v roku 2020. Tie budú doplnené o spätnú väzbu pochádzajúcu zo súčasnej verejnej konzultácie.

Súčasne s tým prebieha aj čiastočná revízia príslušných ustanovení nariadenia GBER, ktoré dopĺňajú ustanovenia týchto usmernení. Očakáva sa, že verejná konzultácia k návrhu uvedených revidovaných ustanovení sa uskutoční v lete 2021.

2. Odôvodnenie revízie

Základné stavebné kamene tejto revízie sú dva:

- rozšírenie rozsahu pôsobnosti usmernení na nové oblasti (napríklad ekologickú mobilitu, biodiverzitu) a všetky technológie, ktoré dokážu plniť Európsku zelenú dohodu, čím sa umožní zvýšenie výšky pomoci (100 % likvidnej medzery), a na nové nástroje pomoci (napríklad rozdielové zmluvy v oblasti uhlíka),
- flexibilizácia pravidiel zlučiteľnosti so zjednodušeným posudzovaním prierezových opatrení a vo všeobecnosti bez individuálnych notifikácií v prípade veľkých zelených projektov v rámci schválených schém.

Tento širší rozsah pôsobnosti usmernení musí byť sprevádzaný ochrannými opatreniami, ktorými sa zabezpečí účinné nasmerovanie pomoci tam, kde je potrebná na zlepšenie ochrany životného prostredia, obmedzenie pomoci na to, čo je potrebné na dosiahnutie environmentálnych cieľov, a nenarúšanie hospodárskej súťaže či integrity vnútorného trhu. Cieľom tejto revízie je aj zabezpečiť zosúladenie a súdržnosť s relevantnými právnymi predpismi a politikami EÚ v oblasti životného prostredia a energetiky.

⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance>.

Pokiaľ ide o postupné rušenie subvencií pre fosílné palivá, v navrhovaných usmerneniach sa uvádza všeobecné pravidlo, že opatrenia týkajúce sa podpory najviac znečisťujúcich fosílnych palív pravdepodobne nebudú prinášať pozitívne vplyvy na životné prostredie, pričom často majú významné negatívne vplyvy, keďže môžu spôsobovať zvyšovanie negatívnych environmentálnych externalít na trhu. To isté platí pre opatrenia týkajúce sa nových investícií do zemného plynu, pokiaľ sa nepreukáže, že sú tieto investície zlučiteľné s cieľmi Únie v oblasti klímy do roku 2030 a klimatickej neutrality do roku 2050. V navrhovaných usmerneniach sa preto uvádza, že v prípade takýchto opatrení je pozitívny záver testu vyváženosti nepravdepodobný (a teda je nepravdepodobná aj štátna pomoc).

Pokiaľ ide o revíziu príslušných ustanovení nariadenia GBER, cieľom je ešte viac zjednodušiť zelené investície, a to rozšírením rozsahu hlavných oblastí, akými sú infraštruktúra ekologickej mobility a biodiverzita, a revíziou ustanovení o energetickej hospodárnosti budov, ako aj o efektívnom využívaní zdrojov, s cieľom zabezpečiť ich lepšiu funkčnosť. Pravidlá budú okrem toho flexibilnejšie v oblasti vymedzenia oprávnených nákladov a intenzít pomoci.

V týchto oddieloch sa uvádza prehľad hlavných zmien, ktoré Komisia zvažuje v tomto štádiu revízie. Znenie usmernení navrhovaných na konzultáciu nie je definitívne a znovu sa posúdi na základe spätnej väzby a dôkazov získaných zo súčasnej verejnej konzultácie.

3. Pomoc v oblasti znižovania a odstraňovania emisií skleníkových plynov vrátane podporovania energie z obnoviteľných zdrojov

S cieľom čo najviac uľahčiť dosahovanie cieľov Únie v oblasti klímy sa rozsah pôsobnosti navrhovaných usmernení rozširuje na všetky technológie, ktorými sa znižujú skleníkové plyny a zlepšuje energetická efektívnosť. V tomto oddiele usmernení sa zámerne neuvádzajú konkrétne technológie, keďže cieľom je začleniť všetky technológie a prístupy, ktoré k tomu môžu prispieť, a zabezpečiť čo najväčšiu nadčasovosť usmernení. Uvedený oddiel sa však v plnej miere vzťahuje na podporu energie z obnoviteľných zdrojov a v rámci týchto pravidiel sú naďalej možné osobitné schémy obnoviteľných zdrojov energie s cieľom zabezpečiť, aby mali členské štáty potrebné nástroje na podporu dosahovania cieľov Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Na znižovanie emisií skleníkových plynov a/alebo zlepšovanie energetickej efektívnosti bude možná pomoc v oblasti úhrady celej výšky čistých dodatočných nákladov na investície a činnosti šetrnejšie k životnému prostrediu a na základe pravidiel, ktorými sa zabezpečuje, aby nebola neprípustne narušená tvorba trhových cien, bude možná pomoc v rôznych formách, a to aj vrátane rozdielových zmlúv.

Na účely zvýšenia transparentnosti, zabezpečenia správnej kalibrácie dodatočnej flexibility a stimuluovania účasti zainteresovaných strán na navrhovaní podporných opatrení sa v usmerneniach CEEAG zavádza požiadavka vykonať za určitých okolností verejnú konzultáciu o hlavných funkciách plánovanej schémy.

S cieľom poskytovať len nevyhnutnú pomoc a odrádzať od poskytovania pomoci v oblasti menej nákladovo efektívnych investícií do dekarbonizácie budú musieť členské štáty jednoznačne identifikovať náklady na pomoc za jednotku dosiahnutého zníženia skleníkových plynov (v EUR/t zníženia ekvivalentu CO₂) v rámci všetkých podporovaných typov projektov v oblasti ochrany klímy. Tento parameter však nebude povinné používať pri výbere projektov, na ktoré sa má poskytnúť pomoc.

S cieľom znížiť nadmernú kompenzáciu a narušenia trhu je štandardným mechanizmom na poskytovanie pomoci a stanovovanie jej výšky súťažné ponukové konanie. Pokiaľ nie je dôvod konať inak, ponukové konanie by malo byť v najväčšom možnom rozsahu otvorené konkurenčným

technológiám v členských štátoch, ktoré dokážu plniť stanovený cieľ znižovania emisií skleníkových plynov.

Komisia tiež osobitne žiada o pripomienky k zahrnutiu pomoci na odstránenie skleníkových plynov zo životného prostredia do rozsahu pôsobnosti usmernení. Technológie umožňujúce odstraňovanie skleníkových plynov z okolitého ovzdušia môžu prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ, ale nemali by viesť k zníženiu úsilia o vyčerpanie akýchkoľvek iných dostupných prostriedkov na predchádzanie emisiám alebo ich znižovanie. Okrem toho existujú prípady súkromných nesubvencovaných investícií do odstraňovania skleníkových plynov, čo znamená, že pomoc nemusí byť vždy potrebná. Pripomienky budú dôležitým základom pre informované rozhodnutie, či už rozsah pôsobnosti usmernení bude zahŕňať odstraňovanie skleníkových plynov zo životného prostredia alebo nie.

4. Ďalšia pomoc v oblasti ochrany životného prostredia

4.1. Pomoc v oblasti zlepšovania energetickej hospodárnosti a environmentálnych vlastností budov

Ak sa má do roku 2030 dosiahnuť cieľ zníženia emisií aspoň na úrovni 55 %, EÚ musí znížiť emisie skleníkových plynov budov o 60 %. V oznámení Komisie s názvom *Vlna obnovy*⁵ sa stanovuje ambícia v nasledujúcich desiatich rokoch aspoň zdvojnásobiť mieru obnovy a zabezpečiť, aby obnova viedla k vyššej energetickej hospodárnosti a efektívnosti využívania zdrojov.

S cieľom umožniť hĺbkovú obnovu budúť môžu členské štáty kombinovať pomoc v oblasti zlepšovania energetickej hospodárnosti budov s pomocou zameranou na všetky investície, ktorými sa zlepši ich energetická hospodárnosť alebo environmentálne vlastnosti, ako sú investície do infraštruktúry na mieste na výrobu a uskladňovanie energie z obnoviteľných zdrojov, do nabíjajúcich staníc pre elektrické vozidlá a do digitalizačných zariadení.

Na zabezpečenie toho, aby pomoc priniesla skutočné zlepšenie v oblasti energetickej efektívnosti, sa bude vyžadovať minimálna úroveň úspory energie. Opatrenia pomoci zamerané na podporu významných úspor energie budú oprávnené na zelený bonus.

Navrhované usmernenia obsahujú konkrétne pravidlá pomoci pre spoločnosti poskytujúce energetické služby v oblasti uzatvárania zmlúv o energetickej efektívnosti.

4.2. Pomoc v oblasti ekologickej mobility

S cieľom dosiahnuť cieľ klimatickej neutrality do roku 2050 sa v Európskej zelenej dohode stanovila potreba znížiť emisie z odvetvia dopravy o 90 %. V oznámení Komisie o stratégii pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu⁶ sa potvrdzuje ambícia Európskej zelenej dohody a stanovujú rôzne míľniky, ktoré majú odvetviám ukazovať cestu k plneniu tohto cieľa⁷.

⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Vlna obnovy pre Európu – ekologizácia našich budov, tvorba pracovných miest, zlepšovanie životných podmienok*, 14. októbra 2020 [COM(2020) 662 final].

⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu – nasmerovanie európskej dopravy do budúcnosti*, 9. decembra 2020 [COM(2020) 789 final].

⁷ Patria k nim okrem iných ambícia zabezpečiť do roku 2030 prevádzku aspoň 30 miliónov automobilov a 80 000 nákladných automobilov s nulovými emisiami a do roku 2050 takmer všetkých automobilov, dodávok, autobusov, ako aj nových ťažkých úžitkových vozidiel, s nulovými emisiami.

S cieľom umožniť prechod na ekologickú mobilitu bude podľa navrhovaných usmernení možné podporiť nákup ekologických dopravných prostriedkov (pre leteckú, cestnú, železničnú, vnútrozemskú vodnú a námornú a pobrežnú osobnú aj nákladnú dopravu), a to vrátane vozidiel na zemný plyn, ak predstavujú nevyhnutnú preklenovaciu technológiu k mobilite s nulovými emisiami, alebo dodatočné úpravy dopravných prostriedkov. Okrem toho sa rozsah pôsobnosti usmernení rozšíri tak, aby sa členským štátom poskytovala možnosť podporiť zavádzanie verejne prístupnej infraštruktúry nabíjajúcich a čerpacích staníc, ktorá je potrebná na prevádzku ekologických vozidiel, a to bez vytlačania súkromných investícií v tomto odvetví.

Vo všeobecnosti platí, že pomoc sa má poskytovať prostredníctvom súťažných ponukových konaní, aby sa zabezpečilo jej obmedzenie na nevyhnutné minimum. V oblasti pomoci pre ekologické vozidlá sa bude v usmerneniach CEEAG poskytovať členským štátom flexibilita na identifikovanie najvhodnejšej formy pomoci a umožňovať plnú úhradu mimoriadnych nákladov na vlastníctvo. Pokiaľ ide o infraštruktúru nabíjajúcich a čerpacích staníc, členské štáty budú môcť financovať projekty až do výšky úplnej likvidnej medzery.

4.3. Pomoc v oblasti efektívnosti využívania zdrojov a podpory prechodu na obehové hospodárstvo

V akčnom pláne pre obehové hospodárstvo⁸, ktorý je zameraný na zrýchlenie prechodu EÚ na obehové hospodárstvo v rámci transformačnej zmeny propagovanej v Európskej zelenej dohode, sa konkrétne vyzýva na to, aby sa pri revízii usmernení prihliadalo na ciele spojené s efektívnosťou využívania zdrojov.

Usmernenia budú obsahovať nový oddiel o efektívnosti využívania zdrojov a obehovosti, ktorý sa bude týkať pomoci v oblasti investícií na zlepšenie efektívnosti využívania zdrojov a na predchádzanie vzniku, prípravu na opätovné použitie alebo recykláciu a recykláciu odpadu alebo iných výrobkov, materiálov či látok.

Výpočet oprávnených nákladov bude vychádzať z identifikácie kontrafaktuálneho scenára, aby sa zabezpečilo obmedzenie pomoci iba na kompenzáciu environmentálnych nákladov. Alternatívna metóda výpočtu sa navrhuje pre prípady, v ktorých kontrafaktuálny scenár nie je možné vypracovať. Maximálna intenzita pomoci bude na úrovni 40 % oprávnených nákladov, pričom MSP získajú bonusy za investície uskutočnené v podporovaných oblastiach a za projekty ekologickej inovácie. Pomoc možno poskytnúť aj prostredníctvom súťažného ponukového konania.

Pomoc v oblasti prevádzkových nákladov možno prechodne poskytnúť iba na triedený zber a triedenie zmiešaného komunálneho odpadu konkrétnych tokov alebo typov odpadu, prípadne iných výrobkov, materiálov či látok, ak sa pripravujú na opätovné použitie alebo recykláciu.

4.4. Ďalšia pomoc v oblasti ochrany životného prostredia

Znižovanie znečistenia

Nový oddiel sa bude týkať pomoci v oblasti prevencie alebo znižovania znečistenia, ako aj iných emisií ako skleníkových plynov (napríklad emisií oxidov dusíka, oxidu siričitého, hluku, fosforečnanov atď.).

S cieľom zabezpečiť nasmerovanie pomoci na investície s pozitívnym vplyvom na znižovanie znečistenia budú musieť členské štáty kvantifikovať environmentálne prínosy svojich opatrení. Na

⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo – Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu, 11. marca 2020 [COM(2020) 98 final].

účely zjednodušenia výpočtu oprávnených nákladov sa v navrhovaných usmerneniach uvádzajú alternatívne pravidlá primeranosti pre prípad, ak nie je možné vypracovať kontrafaktuálny scenár. Maximálna intenzita pomoci bude na úrovni 40 % oprávnených nákladov, pričom bonusy získajú MSP a investície uskutočnené v podporovaných oblastiach. Pomoc možno poskytnúť aj prostredníctvom súťažného ponukového konania.

Pre pomoc v podobe obchodovateľných povolení budú platiť špecifické pravidlá.

Obnova a biodiverzita

Rozsah pôsobnosti navrhovaných usmernení sa rozširuje tak, aby sa netýkal iba pomoci v oblasti dekontaminácie, ale aj pomoci v oblasti obnovy prírody a ekosystémov, ako aj ochrany a obnovy biodiverzity.

V navrhovaných usmerneniach sa členským štátom umožňuje hradiť rozdiel medzi 100 % nákladov na projekty dekontaminácie, obnovy alebo biodiverzity a zvýšením hodnoty lokality v dôsledku dekontaminácie alebo obnovy. V súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ sa pomoc nemôže poskytnúť subjektu zodpovednému za prevenciu a nápravu zhoršenia a znečistenia životného prostredia s výnimkou situácie, keď je potrebné rozšíriť rozsah alebo zvýšiť ambíciu projektu dekontaminácie alebo obnovy nad rámec jeho zákonných povinností.

Daňové úľavy

Vzhľadom na daňovú autonómiu členských štátov a s cieľom ponúknuť im pri navrhovaní opatrenia flexibilitu v podobe daňových úľav obsahujú navrhované usmernenia osobitný oddiel so zacielenými kritériami zlučiteľnosti (napríklad zjednodušenie, konkrétne výnimky z požiadavky na súťažné ponukové konanie). Tento oddiel je rozdelený na dva pododdiely: i) zníženie environmentálnych daní alebo poplatkov, ktoré sú potrebné v niektorých odvetviach náročných na zdroje (pokračovanie existujúcich ustanovení uvedených v oddiele 3.7.1 usmernení EEAG z roku 2014); ii) zníženie daní a/alebo paraфіškálnych poplatkov, ktorými sa presadzuje ochrana životného prostredia ako hlavný cieľ, t. j. motivovanie príjemcov k vykonávaniu projektov alebo činností na zníženie znečistenia alebo spotreby zdrojov.

Pomoc nesmie presiahnuť bežné miery alebo výšku dane, prípadne poplatku, ktoré by inak platili. V závislosti od toho, či sa pomoc týka investičnej alebo prevádzkovej pomoci, sa uplatňujú ďalšie konkrétne ochranné opatrenia.

5. Pomoc v odvetví energetiky

5.1. Pomoc v oblasti bezpečnosti dodávok elektriny

V navrhovaných usmerneniach sa do veľkej miery zachovávajú pravidlá z usmernení EEAG z roku 2014, do ktorých sa začleňujú hlavné aspekty odvetvových právnych predpisov a kodifikačná prípadová prax od roku 2014 – a najmä sa objasňuje, že usmernenia sa uplatňujú aj na opatrenia týkajúce sa preťaženia a prerušiteľnosti siete.

V navrhovaných usmerneniach sa členským štátom umožní zabezpečiť ekologickosť opatrení v oblasti bezpečnosti dodávok (napríklad stanovením prísnych vnútroštátnych emisných prahových hodnôt alebo začlenením ďalších environmentálnych kritérií do opatrení v oblasti bezpečnosti dodávok).

Na účely zvýšenia transparentnosti a stimulovania účasti zainteresovaných strán na navrhovaní týchto zložitých podporných opatrení sa zavedie požiadavka uskutočniť za určitých okolností verejnú konzultáciu.

5.2. Pomoc v oblasti energetickej infraštruktúry

Pravidlá štátnej pomoci pre energetickú infraštruktúru sa týkajú súvislostí, v ktorých sa množstvo projektov, najmä tých veľkých, spolufinancuje zo štrukturálnych fondov EÚ. Okrem toho je veľká časť výdavkov z Fondu na podporu obnovy a odolnosti v rámci hlavnej iniciatívy Naštartujme určená na konkrétne projekty infraštruktúry. V navrhovaných usmerneniach sa jednoznačne opätovne zdôrazňuje, že problémy so štátnou pomocou sa vyskytujú len vtedy, ak sa infraštruktúra prevádzkuje mimo prirodzených a zákonných monopolov prevádzkovateľov sietí.

Rozsah pôsobnosti navrhovaných usmernení sa rozšíri aj o nové kategórie infraštruktúry, ktoré sa od zavedenia súčasných usmernení EEAG stali významnejšími, a ku ktorým patrí napríklad potrubie vyhradené pre vodík a obnoviteľné plyny, ako aj o ďalšie nové kategórie infraštruktúry, ktoré môžu vzniknúť v nasledujúcich rokoch. Investície do takýchto nových kategórií infraštruktúry sa budú takisto posudzovať v rámci všeobecných zásad posúdenia, a to pokiaľ ide o ich primeranosť a zabránenie narušeniu hospodárskej súťaže.

A napokon budú s cieľom predísť odkázanosti na infraštruktúru fosílnych palív zavedené dodatočné ochranné opatrenia na podporu investícií do infraštruktúry zemného plynu (napríklad terminálov LNG), napríklad také, v rámci ktorých sa bude vyžadovať, aby bola plynárenská infraštruktúra vhodná pre vodík, alebo aby sa ani inak nevytváral efekt odkázanosti. Infraštruktúra určená pre iné formy fosílnych palív (najmä ropu) nebude do navrhovaných usmernení začlenená.

5.3. Pomoc v oblasti centralizovaného zásobovania teplom a chladom

V prípade centralizovaného zásobovania teplom a chladom sa zachovávajú zjednodušenia zavedené v oznámení o investičnom pláne pred udržateľnú Európu⁹ a vzorovom dokumente Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti¹⁰. Týmto pravidlami sa a) umožňuje posúdenie primeranosti pomoci pre sústavu, ako aj zdroj tepla, pokiaľ ide o likvidnú medzeru (t.j. bez ohľadu na predchádzajúce intenzity pomoci); a b) objasňuje, že aj vtedy, ak sa investíciami do zvýšenia technickej úrovne zatiaľ nedosiahla štandardná energetická efektívnosť, možno pomoc schváliť za predpokladu, že sa do troch rokov začne ďalšie zvyšovanie technickej úrovne, ktorým sa dosiahne energetická efektívnosť.

Aj v tomto prípade sa zavedú dodatočné ochranné opatrenia proti efektu odkázanosti projektov centralizovaného zásobovania teplom na fosílnu palivá. Na základe všeobecného prístupu opísaného v oddiele 2 sa v navrhovaných usmerneniach vysvetľuje, že podpora novej výroby tepla z najviac znečisťujúcich fosílnych palív je nepravdepodobná, keďže takáto podpora nemá pozitívne vplyvy na životné prostredie, ale naopak, dodatočné negatívne vplyvy. Pozitívne vplyvy sa však budú pravdepodobne vyskytovať v prípade podpory zvyšovania technickej úrovne sietí na prepravu tepla v zariadeniach na výrobu energie z fosílnych palív, ak takáto podpora nebude mať za následok zvýšenie výroby energie z fosílnych palív (napríklad pripojenie ďalších odberateľov).

V prípade podpory projektov centralizovaného zásobovania teplom, ktoré sa týkajú plynu, musia členské štáty vysvetliť, ako zabezpečia súlad investícií s celkovou stratégiou na dosiahnutie úniijného cieľa klimatickej neutrality do roku 2050.

5.4. Pomoc v oblasti zatvárania uhoľných elektrární, elektrární na rašelinu a bridlicovú ropu

Posun od výroby energie založenej na uhlí, rašeline a bridlicovej rope predstavuje jeden z najvýznamnejších stimulov dekarbonizácie v energetickom odvetví Únie. Navrhované usmernenia

⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Investičný plán pre udržateľnú Európu – Investičný plán európskeho ekologického dohovoru, 14. januára 2020 [COM(2020) 21 final].

¹⁰ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/template_RFF_district_heating.pdf.

budú obsahovať pravidlá zlučiteľnosti pre dva typy opatrení podpory, ktoré môžu členské štáty prijať na podporu zatvorenia elektrární spaľujúcich uhlie (vrátane čierneho a hnedého uhlia), rašelinu alebo bridlicovú ropu, a potenciálne aj ukončenia ťažobných činností týkajúcich sa týchto palív (ďalej spoločne len „činnosti týkajúce sa uhlia, rašeliny a bridlicovej ropy“).

Prvý pododdiel sa týka pomoci poskytovanej členskými štátmi na kompenzáciu za predčasné ukončenie činností týkajúcich sa uhlia, rašeliny a bridlicovej ropy, a to najmä za ušlé zisky. Ak je to možné, výška pomoci sa bude stanovovať prostredníctvom súťažných ponukových konaní. Na zabezpečenie vykonávania najefektívnejších projektov bude potrebná aj kvantifikácia environmentálneho prínosu.

Druhý pododdiel sa týka pomoci poskytovanej členskými štátmi na úhradu mimoriadnych sociálnych a environmentálnych nákladov vyplývajúcich z ukončenia nekonkurenčných činností týkajúcich sa uhlia, rašeliny a bridlicovej ropy. Kategórie hradených oprávnených nákladov sa vymedzujú v navrhovaných usmerneniach. Náklady vyplývajúce z nedodržania právnych predpisov na ochranu životného prostredia a náklady súvisiace so súčasnou výrobou nebudú oprávnené.

6. Pomoc v podobe zníženia poplatkov za elektrinu pre energeticky náročných používateľov

Transformácia hospodárstva EÚ v súlade s Európskou zelenou dohodou je čiastočne financovaná z poplatkov za spotrebu elektriny. V tejto situácii je pravdepodobné, že členské štáty budú naďalej financovať takéto politiky z poplatkov, a preto je možné, že sa tieto poplatky zvýšia. Pre niektoré odvetvia, ktoré sú osobitne vystavené vplyvu medzinárodného obchodu a do veľkej miery pri vytváraní hodnoty závisia od elektriny, môže byť platenie týchto poplatkov mimoriadne finančne zaťažujúce. V usmerneniach EEAG sa preto členským štátom umožňuje zaviesť selektívne zníženie platieb týchto poplatkov. Navrhované usmernenia naďalej umožnia zníženie poplatkov s cieľom napraviť zvýšené riziko, že činnosti v oprávnených odvetviach sa presunú mimo Európskej únie na miesta, kde environmentálne disciplíny chýbajú alebo sú menej ambiciózne. Komisia identifikovala tieto odvetvia a zaviedla požiadavky na proporionalitu, pričom zohľadnila, že ak sú zníženia príliš vysoké alebo poskytnuté príliš veľkému počtu spotrebiteľov elektrickej energie, celkové financovanie podpory energie z obnoviteľných zdrojov by mohlo byť ohrozené a narušenie hospodárskej súťaže a obchodu môže byť obzvlášť výrazné.

Oprávnenosť sa určuje na základe prahových hodnôt intenzity spotreby elektriny a intenzity obchodu na úrovni odvetvia. Odvetvia sú oprávnené, ak majú intenzitu obchodu najmenej 20 % na úrovni Únie a intenzitu spotreby elektriny najmenej 10 % na úrovni Únie. Komisia sa okrem toho domnieva, že podobné riziko existuje v odvetviach, ktoré čelia intenzite spotreby elektriny najmenej 7 % a intenzite obchodu najmenej 80 %. Prahová hodnota intenzity obchodu vo výške 20 % je v súlade s metodikami použitými na zostavenie zoznamu odvetví vystavených riziku úniku uhlíka v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami¹¹ a zoznamu odvetví, ktoré sa považujú za odvetvia vystavené skutočnému riziku úniku uhlíka v dôsledku nákladov na nepriame emisie podľa usmernení o štátnej pomoci v súvislosti s ETS¹². Komisia sa okrem toho domnieva, že významné riziko, že činnosti v oprávnených odvetviach sa presunú mimo Európskej únie, vzniká v dôsledku príslušných poplatkov len vtedy, ak celková kumulatívna úroveň týchto poplatkov (pred akýmikoľvek zníženiami) dosiahne minimálnu úroveň nákladov na MWh.

¹¹ Delegované rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/708 z 15. februára 2019, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokiaľ ide o určenie zoznamu odvetví a pododvetví, ktoré sa v období rokov 2021 až 2030 považujú za odvetvia a pododvetvia s rizikom úniku uhlíka.

¹² Oznámenie Komisie s názvom Usmernenia k niektorým opatreniam štátnej pomoci v súvislosti so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov po roku 2021, 21. septembra 2020 [C(2020) 6400 final].

S cieľom zohľadniť vyššiu ambíciu Európskej zelenej dohody a kodifikovať existujúcu prípadovú prax Komisie sa rozsah zníženia rozšíri na všetky sociálne a dekarbonizačné poplatky. Konkurenčná nevýhoda energeticky náročných používateľov sa považuje za existujúcu vtedy, ak poplatky za elektrinu dosiahnu určitú minimálnu prahovú úroveň. Znížené poplatky sa budú považovať za primerané, ak podniky zaplatia aspoň 25 % ich výšky; vždy však bude možné vlastný príspevok podnikov obmedziť na 1,5 % ich hrubej pridanej hodnoty. Takisto sa navrhuje čiastočne zosúladiť ustanovenia o zníženiach pre energeticky náročných používateľov s usmerneniami ETS vrátane zavedenia zelených podmienok.

Komisia osobitne žiada o pripomienky k tomu, i) či je uvedená metodika vhodná na identifikáciu odvetví, ktoré sú obzvlášť ohrozené presunom mimo Európskej únie, a či zároveň zmierňuje vyššie uvedené riziká, pokiaľ ide o narušenie hospodárskej súťaže a obchodu, ako aj nedostatok finančných prostriedkov na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, a ii) aká by mala byť minimálna kumulatívna úroveň na MWh príslušných poplatkov, ktorá je potrebná na umožnenie zníženia.